

8. De 13^e Batterij Lu.A. in het boek '75 jaar Luchtdoelartillerie'

In het jaar 1992, vond een grote manifestatie plaats bij het 75 jarig bestaan van de luchtdoelartillerie. Op een prachtige zomerdag 23 mei 1992 kwamen duizenden oud militairen die bij de Lu.A. gediend hadden naar EDE. In allerlei gebouwen van de Maurits -en Johan Willem Frisokazerne werden zij, afgestemd op de datum van opkomst en onderverdeeld naar batterij of peloton bijeengebracht, de toen actief dienende militairen traden als gastheren op. Het was voor velen een ontmoeten na 50 jaar, vooral degenen die in 1940 c.q. in Indonesië met elkaar hadden gediend. Door uitwisseling van eigen ervaringen zag men die dag het verleden weer voor zich opdoemen en voor de oud-strijders van de 13^e bt. kwamen de namen van de gesneuvelden in de gesprekken voor. We werden allen in het bezit gesteld van het fraai uitgevoerde boek **"75 jaar Luchtdoelartillerie (1917-1992)"**. Het bevat een goed overzicht van alles wat er in die periode plaats vond. De afgedrukte foto's zijn voor velen herinneringen van wat gebeurde in hun diensttijd.

Slechts enkele militairen waren in het bezit van een kodakje en de meeste kiekjes waren vergeeld. Van blz. 45 af is de historie van de 13^e bt. vastgelegd.

"Het tijl keert 1933-1938". In dat hoofdstuk zien we dat van 1936 af het bewustzijn over bescherming bevolking toenam. Uiteraard was in hoofdzaak de ontstane spanning tussen Duitsland, -Frankrijk en gedemilitariseerde Rijnlandgebieden de grondslag daarvan. Niet mis te verstaan was de volksofinie in kringen van het gebroken geweertje. Er werd een studie -vereniging opgericht voor Luchtbescherming. Het begrip is nog verre van, er moet iets gebeuren voor het te laat is, doch in eerste instantie zien van de 12 miljoen Nederlanders, er maar 100.000 en bij een 2e meting 200.000 dat we aan ons militaire apparaat iets moeten doen. Bij de luchtdoelartillerie bestond het besef, maar ontbrak het materieel. Omdat de oud-strijders van de 13^e batterij van mening zijn, dat in het naoorlogsgebeuren opnieuw tot terugdringen van militaire paraatheid laksheid kan ontstaan, volgt hier een gedeelte uit het boek "75 jaar Lu.A

Beoordeling van het Luchtgevaar

De vorm waarin de luchtverdediging gegoten zou moeten worden, hield nauw verband met de vraag hoe politici en militairen dachten over de luchtoorlog van de toekomst. Dit vormde een onderwerp waarin nuchtere beschouwingen gemakkelijk overgingen in de wildste fantasieën en speculaties. Het belangrijkste strijdpunt was of het mogelijk was een oorlog uitsluitend met massale bombardementen te voeren en te winnen. In het parlement betoogden afgevaardigden van socialistische en liberale huize dat de toekomst massale chemische bombardementen op de burgerbevolking in petto had, waartegen **iedere** vorm van verdediging of bescherming zinloos was. Deze politici bestreden iedere uitgave voor luchtverdediging in welke vorm dan ook. Zij achtten die uitgaven **verwerpelijke bijdragen aan militarisme en oorlogsvoorbereiding**. De Luitenant Kolonel A. J. Maas was het met deze visie totaal oneens. Hij had wel vertrouwen in preventieve maatregelen. Hij meende dat Nederland diende te beschikken over een combinatie van defensieve jachtvliegtuigen, luchtdoelartillerie en civiele luchtbescherming onder één centrale leiding, die alle activiteiten vanaf de waarneming en melding door de luchtwacht tot en met het beschieten van de vijand coördineerde. Het staat onomstotelijk vast, zo vinden wij op blz. 47 en 48 dat de hoogst geplaatste militaire leiders met de grootste nadruk hebben gewezen op de noodwendigheid van benodigde vuurmond-munitie en personeel. Slechts het derde deel van de vuurmonden en maar voor 4 dagen voorraad munitie en onvoldoend personeel was beschikbaar bij de luchtdoelartillerie. De militairen deden wat ze konden. *Aanschaffen en oefenen moet je niet gaan doen als het gevaar voor de deur staat, dat moet gebeuren, zodat je nimmer verrast kunt worden.*

Bij tekort aan personeel en wapenen, moet de kwetsbaarheid van beiden bescherming inhouden.

Het verlies van bedieners der vuurmonden en hulppersoneel werd extra veroorzaakt door een verbod om dekking aan te brengen. Voor de burgers werd een en ander beter aangepakt en werden schuilkelders gebouwd en deugdelijke instructies verstrekt en oefeningen gehouden.

De schooljeugd werd door middel van schoolboekjes met aansprekende illustraties op de hoogte gesteld hoe te handelen bij luchtgevaar. In alle steden en dorpen werden luchtwachten ingesteld.

Bij waarneming van vreemde vliegtuigen werd alarm gegeven. De beschermingen voor de vaders en zonen in de batterijen aangebracht moesten kort voor de inval worden verwijderd.

Bedwing je nieuwsgierigheid!

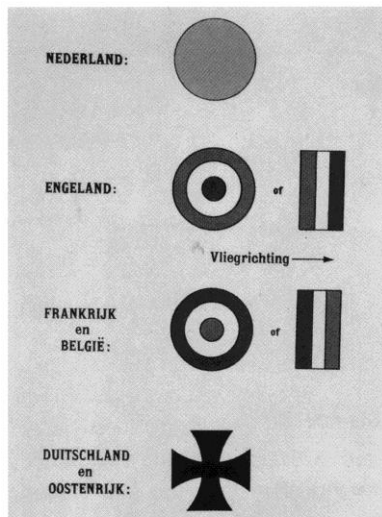
Allen naar de schuilkelders!

Op blz. 53 lezen we:” Succes zal echter uitsluitend worden geboekt wanneer een goed geofende groep manschappen achter de vuurmonden, -vuurleidingstoestel, en hoogteafstandmeter staan, die niet uit het veld mogen worden geslagen door- de enerverende invloed- van de wetenschap dat daar hoog in de lucht, zich een vijand bevindt, die zich wellicht gereed maakt zijn vernielende lading op haar los te laten”. Maar het waren grotendeels geen geofende manschappen, veelal dienstplichtigen en reserve officieren, aan-gevuld met manschappen van andere onderdelen van de krijgsmacht.

Het boek gaat in op het thema geofendheid en beslissingen. Het bleek dat, het vuren bij nacht nauwelijks effect had, er werd maar weinig getroffen. Ook leegden soldaten hun geweren op de vliegtuigen, hoewel dat ook niets opleverde, op één uitzondering na en dat was dan ook het gesprek van de dag onder de luchtdoelartilleristen. Een soldaat van de brugbewaking in Venlo schoot op een Duits vliegtuig, dat daarna neerkwam, de vlieger bleek in zijn achterwerk te zijn getroffen.

Om verdere munitieverspilling te voorkomen verbood Generaal Best op 10 april 1940 vuur af te geven op onzichtbare vliegtuigen.

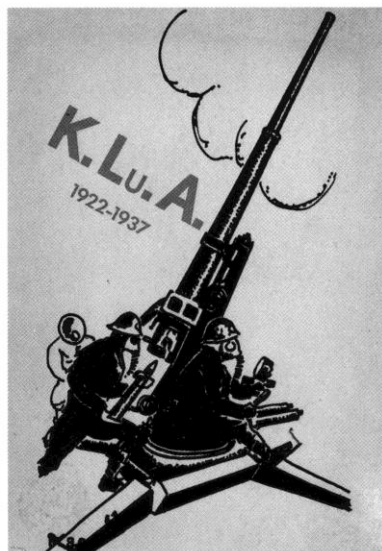
Batterijen zonder zoeklichten waren dientengevolge alleen overdag gevechtsgereed. Een ander probleem dat de effectiviteit van het vuur verminderde, vormden de brisante granaten voor 7½ tL. gefabriceerd door de Artillerie Inrichtingen waarvan de zelfvernietigers vaak weigerden. Deze blindgangers, ongeveer 20% van de verschoten projectielen, veroorzaakten door hun inslag een aantal malen schade aan gebouwen. Erg succesvol was de luchtafweer tijdens de mobilisatie niet. De Opperbevelhebber, Generaal H. Winkelman schreef hierover op 26 maart 1940 aan de Minister van Defensie dat “ het enige resultaat zal zijn, dat het publiek op den duur het vertrouwen in onze luchtdoelartillerie verliest. (Gaat dergelijk schieten nog

1. Vliegtuigerkenningstekens uit de Eerste Wereldoorlog afgebeeld in Nederlandse voorschriften waarin het schieten met kanonnen, geweren en mitrailleurs op luchtdoelen wordt beschreven.

2. "Alles wijst erop, dat een nieuwe krijg een 'vliegtuigenoorlog' zal betekenen" meldden de schrijvers in 1936 in hun voorwoord van de eerste druk van dit boekje. Schoolkinderen werden hiermee voorgelicht hoe te handelen bij een eventuele oorlog met (chemische) bombardementen.

3. In 1937 verscheen, ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan van het korps de eerste korps-geschiedenis van de luchtdoelartillerie. Schrijver was de toenmalige eerste luitenant W.A. Feitsma, die na de Tweede Wereldoorlog zou opklimmen tot korpscommandant. Luitenant-kolonel A.J. Maas tekende voor het voorwoord. Op de kapt een afbeelding van de toen recent aangekochte Vickers 7,5 cm met gasmasker dragende bediening.

4. Het tijdschrift "Luchtgevaar" werd in 1938 het officiële orgaan van de "Nederlandsche vereniging voor luchtbescherming". Redacteur was A. den Hertog. Mede door dit maandblad (10 cent per los nummer voor niet-leden) hoopte de vereniging de Nederlandse bevolking bewust te maken van het nut van preventieve maatregelen tegen de gevolgen van bombardementen.

gepaard met het niet springen der projectielen, zoals de laatste tijd meermalen is voorgekomen, dan zal dit mede oorzaak zijn, dat dit vertrouwen verdwijnt”) Hij beval dat er slechts één schot per vuurmond afgegeven mocht worden. Nog een reden was er voor de legerleiding het vuren te beperken. De lopen sleten te hard en het knallen wekte onrust bij de bevolking. (red.) Over geoefendheid gesproken.

De mobilisatie van september 1938 was wat de luchtdoelartillerie betreft een mislukking. Plotseling bleek hoeveel er niet of slecht was voorbereid, ten dele te wijten aan de zuinigheid van voorgaande jaren. De ervaring van soldaat G.C. Hollmann, die kort daarvoor nog aan een manifestatie van de luchtdoelartillerie in Groningen had meegedaan, was illustratief:” Hier zagen wij weer het verschil tussen een militaire demonstratie en de werkelijkheid. In Groningen hadden we voor één batterij een twintig auto’s en kwamen we in 10 minuten in stelling. Nu echter, in tijd van mobilisatie, hadden we nog niet eens drie auto’s, geen vuurleidingstoestel, geen verbindingen, geen bediening. Van in stelling komen was dan ook geen spraken, en het duurde uren voor de kanonnen(Vickers 7.5 cm) op hun plaats waren.” Verder beschreef deze soldaat in zijn dagboek hoe er geslapen werd tijdens wachtdiensten en dat scherpe patronen ontbraken.” Als er werkelijk onraad kwam moesten we zeker maar aan de bajonet prikken”, merkte hij cynisch op.

Gelukkig zag het er goed een jaar later wel iets beter uit.

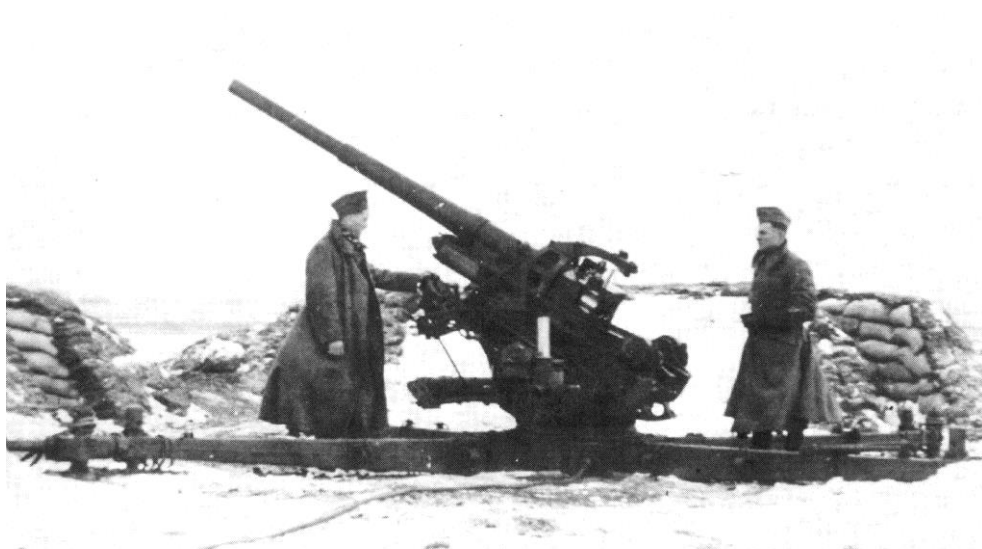

Dit is een van de gehate M-25 mitrailleurs, bediend door korporaal Hekhuizen van de 13^e Batterij Lua

Op blz. 84 staat: "De herinnering aan de 13^e batterij wordt levend gehouden door het monument in Park Leeuwenbergh in Voorburg. Deze gedenksteen werd reeds in augustus 1940 geplaatst en was betaald door overlevenden van de batterij.

Zo stond de 13e batterij opgesteld op 10 mei 1940

*Zo was het in de mobilisatie en in de namiddag van de 10e mei bij bijna alle batterijen.
(Over defaitische bevelen gesproken).*